

nitno iznajdbo tudi drugim naznanil, posebno tistim, ki radi po noči okrog sleparijo, da bi skerbno gledali na zvezde in se varovali — polen.

Ipava in Ipabog.

(Mythologična drobtina; spisal Davorin Terstenjak.)

Beseda Ipava je po mojem mnenji sorodna besedi: *Alpis*—*ἄλπης*. *Alpis* je keltska beseda, kar že *Servij* (in *Virg. Aen. X, 13. Georg III. 174.*) poterjuje, ki piše: „Sane omnes altitudines montium licet a Gallis alpes vocantur. Alpes Gallorum lingua alti montes vocantur.“ Iz *Servija* je nabiral *Isidor*, zato piše: ἡ δὲ ἄλπις μέγιστον ὄρος.

V novokeltskih jezicih pomenja: alp, a craggy rock, or precipice, crassus acervus; v novonemških pa: Hochgebirgsweide (*Schmeller, I. 47.*)

Ako besed alp spremenimo v sanskrito obliko, pa dobimo: rp. Sansk. vokalski rp, pa se zna glasiti kot: rap, kot lap ali alp.

Že učeni jezikoslovec *Diefenbach* (*Orig. europ. 225.*) je dobro spoznal, da je: *Ῥιπαία* stareja k *Helenom* brez dvombe po *Skythih* prinesena oblika besede: *Alp*; in da je *Ripaia* skythskoiranska oblika, in to znači, kar *Alpes*. *Korenika* rp pa pomenja: scindere, lacerare; in iz ž nje je latinsk. rumpo in rupes; torej *ripaia* — *alpis* prvotno pomenja: mons scissus ruptus, das zerhackte, zerspaltene, zerrissene Gebirge, analogično slovenski besedi: kar, ker, kor, kranjsk. čer, rupes, iz korenike kr, findere, scindere, serbsk. kerniti, diffindere *), sansk. čar, lacerare.

Ali kako dobivamo iz rp, lp = ῬΠ, ΛΠ, obliko: ip? Celo naravno. Slovanščina rada vokalizuje glasnika *r* in *l*, na primer: sansk. arbhu, thöricht, slov. aboten, primeri slov. okoli Luč: kerš in koš, dalje rusko: lošak in išak, *Maulesel*, slov. drave, dreve in dave, sansk. rši, prakrit. iši; tako tudi iz ῬΠ, ΛΠ,

*) Tudi beseda: planina, mons, ima za koreniko: pr, scindere, diffindere; torej planina izvorno tudi to pomenja, kar *Alpis*. Iz pr je postalo: pras, zackiger Fels, Berg, horvatsk. plas, arvum, das zerhackte, gefurchte Feld, primeri v starih listinah: arsc in monte pras, sedaj ponemčeno: Montpreis, slov. Planina dalje: Prasberg, novoslov. Mozirje = Mogirje mogilat kraj.

— ip, in iz: **рѣпа, лѣпа** — ipa, iz **рѣпава — лѣпава** — ipava; saj še celo v Ipravi slišiš izgovarjati: **лѣпава — Lpava**; kakor: **лѣблана — Lblana** in Iblana. **лѣп** pa se stopnjuje v lup; — zato cerkvenoslav. **лупити**, novoslav. lupati, razlupati, zerbrecchen itd.

Lpava — Iprava torej po kraju, v katerem je ležeča: Alpenland, ali po vodi, ktera iz lp, ip izvira, in se vjema v koreniki in pomenu z rekami: Iput, na Ruskem, Ipol, na gorenjem Ogerskem, Ipuša, v dolnji Avstriji, ponemčena v: Ypps.

Okoli Ipuše so še do desetega stoletja po Kristu Slovenci živeli, kakor stare listine pričujejo: in Sclavinia (to je Slovenija) juxta Ipusa „flumen“ (glej Šafařík Alterth. II, 314.) Na Štirnškem imamo rodbinska imena: Ipan in Ipšek v ponikvanski fari.

Med retranskimi božanstvi je tudi eno, katero ima napis: Iprabog. Moško jedernato obličje je bradato, glava je pokrita s šišakom, na katerem je še en rog viditi, družega je bil ogenj poškoval. Na zadnji strani podobščine je obražen skokoma begajoč jelen, kterelega pes napada, na krilu oblačila pa vidiš zopet vepra, za katerim pes hiti, in pa — lovca s kopjem v roci. Zavoljo teh atributov so vsi dosedanji mythologi v Iprabogu spoznali boga gonjbe in lova, in ime torej drugega ne pomenja kot: alpium Deus. Ker pa so planine bile posvečene in sedeži božanstvom bliska in solnea, in te božanstvi se v indoevropskih mythologijah častite kot bogova lova in gonjbe, bilo je Iprabog priime ali Radogost-Svetovitovo — ali Perunovo; — tudi so boga gonjbe in lova iz tega vzroka utegnili imenovati Iprabog — alpium Deum, ker v ipah je stanovališče jelenov in veprov in drugih divjačin, ktere so stari Slovani gonili in lovili.

Če vé kdo ta imena bolje razložiti, naj to stori; jaz sem mislil enkrat na sansk. koreniko ip, adipisci; ali izgovarjanje: **лѣпава — Lpava** — in Iprava me je nagnilo potegniti se za koreniko: Ip; ker le iz te je mogoča oblika: ip, in le v koreniki: lp najdejo imena rek: Iput, Ipol, Ipuša*) razumno tolmačenje.

Na **лѣпъ** aptus, aequus, congruens, decorus, decens, pulcher, formosus, se ne da misliti, tudi so zoper izpeljavo Iprava iz: **лѣп** glasniške postave, Lép bi jaz stavil k lat. limpidus, in geršk. λαμπρος. Tudi iz lipa, tilia, ne moremo **лѣпава — Lpava — Iprava** **) izpeljevati.

*) V serbskih narodnih pesmah se imenuje junak: Iporak, dokaz, da je tudi serbščina poznala deblo: ip.

**) Je li se pri Herodotovi reki Alpis ne bi smela misliti na Lpavo—Ipravo?